

El llenguatge El condicional hipotètic (II)

Hem de considerar legítim —dèiem ahir— l'ús del condicional que anomenem hipotètic, que expressa una acció que no hem de confondre amb la probabilitat, usat especialment pels investigadors que formulen hipòtesis amb què omplen els buits que presenten els resultats de llurs recerques. Els dos exemples de Joan Coromines que citem a continuació corresponen plenament a aquesta expressió de l'acció hipotètica que completa el conjunt d'una explicació basada en indicis certs i en raons lògiques: «...l es tractaria més aviat d'una forma d'imperatiu (...) que no pas d'indicatiu.» (Entre dos llenguatges, II, pág. 116). «Els francs reconquistadors de Girona i Barcelona haurien portat el mot en la seva forma antiga...» (Op. cit., III, pág. 37).

També el mateix Joan Coromines recorre a aquest condicional per aduir afirmacions d'altres autors, als quals en deixa la responsabilitat: «Segons Lerchundi el mot seria desconegut al Marroc.» (Op. cit., III, pág. 99). «Segons Codera, hárnaq no seria paraula de nissaga aràbiga, sinó...» (Op. cit., III, pág. 99).

Trobem, així mateix, aquest condicional en diverses definicions del Diccionari General de la Llengua Catalana, de Pompeu Fabra, quan es tracta de mots relacionats amb matèries com la pseudo-ciència o certes creences, en què cal formular afirmacions que l'autor, sens dubte, no subscriu, o sobre les quals manté una prudent reserva: «Estat de confusió dels elements que hauria precedit l'organització del món.» (Al mot caos). «Medi hipotètic que se suposa que omple tot l'espai conegut i als moviments del qual es deurién els fenòmens elèctrics...» (Al mot èter). «Mal esperit... Imaginat per la superstició popular, el qual habitaria certes cases, turmentaria la gent durant el sort, etc.» (A follet). «Ésser imaginari: que de nits anima a xuclar la sang dels qui dormen.» (A vampir).

L'autoritat dels mestres citats elimina creiem, qualsevol dubte sobre la licitud d'aquest ús del condicional. Això no vol dir, és clar, que no calgui vetllar per tal de mantenir-lo en els seus límits justos, sense permetre-li envair el camp de la probabilitat, expressada tradicionalment per mitjà de la perífrasi amb el verb deure.

Albert Jané